

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 8 kwietnia 2021 r.

Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w P. I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący Sędzia Mariusz Gotowski

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2021 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. w B.

przeciwko M. G.

o zapłatę

- 1. Zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1952,89 zł (tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote osiemdziesiąt dziewięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty**
- 2. w pozostałym zakresie powództwo oddala**
- 3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 554,59 zł tytułem zwrotu kosztów procesu**
- 4. Wyrokowi nadaje rygor natychmiastowej wykonalności**

Sędzia Mariusz Gotowski

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B., działając z profesjonalnym pełnomocnikiem (radcą prawnym), wystąpiła z pozwem wniesionym na urzędowym formularzu, przeciwko pozwanej M. G., domagając się zasądzenia kwoty 7.767,37 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie, równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od dnia 15 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadniając swoje stanowisko strona powodowa wskazała, że poprzez podpisanie weksla z dnia 2 lutego 2018 r. pozwana zobowiązała się do zapłaty w dniu 14 czerwca 2018 r. kwoty wskazanej wekslu w wysokości 8.867,37 zł. Dlatego też w dniu 15 maja 2018 r. powódka wezwała pozwaną do wykupu weksla. Pozwana wpłaciła na konto powódki kwotę 1.100 zł, jednakże zaprzestała spłacania reszty zadłużenia. Weksel został wystawiony przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) S.A. z siedzibą w B. na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r. Jak wyjaśniła powódka, na dochodzoną kwotę składa się suma pozostałych do zapłaty rat pożyczki oraz należne maksymalne odsetki za opóźnienie liczone zgodnie z art. 481 § 2 k.c. za każdy dzień opóźnienia w płatności każdej z rat. Zaznaczyła przy tym, że pozwana podpisując kalendarz spłat, знаła doskonale wysokość swojego zobowiązania i termin spłaty. Z kolei granice weksla określa deklaracja wekslowa załączona do pozwu, którą pozwana również podpisała.

Pozwana nie zajęła stanowiska w sprawie.

Zarządzeniem z dnia 30 października 2020 r., działając na podstawie art. 15 zzs¹ pkt 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19 (Dz. U. z 2020 r., poz. 374 ze zm.), Sąd skierowała rozpoznanie sprawy na posiedzenie niejawne oraz poinformował pełnomocnika powoda i pozwaną o tym fakcie informując jednocześnie, że w terminie 7 dni od doręczenia powyższego zarządzenia mogą sprzeciwić się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego, pod rygorem uznania że strony się nie sprzeciwiają. Powyższe zarządzenie zostało doręczone pełnomocnikowi powódki w dniu 23 listopada 2020 r., zaś pozwanej w dniu 26 listopada 2020 r.

Żadna ze stron nie sprzeciwiła się skierowaniu rozpoznania sprawy na posiedzenie niejawne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r., zawartej pomiędzy (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w B. (pożyczkodawcą), a M. G. (pożyczkobiorcą), pożyczkodawca udzielił pożyczkobiorcy na jego wniosek, pożyczki w wysokości 8000 zł. Strony postanowiły, że pożyczka zostaje udzielona na okres 30 miesięcy (Część C1 – pkt 1.1 umowy).

Pożyczka została oprocentowana według stałej stopy procentowej w wysokości 9,83% w skali roku (Część C1 – pkt 1.2 umowy).

W umowie postanowiono, że w związku z udzieleniem pożyczki pożyczkobiorca zobowiązany jest ponieść następujące koszty: a) opłatę przygotowawczą w wysokości 129 zł; b) wynagrodzenie prowizyjne w wysokości 3.271 zł oraz wynagrodzenie z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy (...) w wysokości 600 zł.

W treści umowy strony zgodnie postanowiły, że całkowity koszt pożyczki, czyli wszelkie koszty które pożyczkobiorca jest zobowiązany ponieść w związku z umową wynoszą 5060 zł. Rzeczywista stopa oprocentowania, czyli Całkowity Koszt P., wyrażony jako wartość procentowa Całkowitej Kwoty P. w stosunku rocznym ((...)) wynosi 109,54%. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę, tj. suma Całkowitego Kosztu P. i Całkowitej Kwoty P. wynosi 9060 zł (Część C1 – pkt 1.5 umowy).

Na mocy umowy pożyczkobiorca zobowiązał się do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy, Całkowitej Kwoty do Zapłaty w formie 30 równych miesięcznych rat, obejmujących spłatę P. oraz odsetek w wysokości 302 zł, w terminach wskazanych w Harmonogramie Spłat stanowiącym załącznik numer 1 do umowy, na rachunek bankowy pożyczkodawcy wskazany w umowie, prowadzony przez Bank (...) S.A. przy czym pierwsza rata była płatna do dnia 14 marca 2018 r., a ostatnia do dnia 14 sierpnia 2020 r. Pożyczkobiorca miał prawo do otrzymania na wniosek, w każdym czasie bezpłatnie harmonogramu spłaty (Część C1 – pkt 2.1 umowy).

Strony umowy ustaliły prawne zabezpieczenie spłaty kwot należnych pożyczkodawcy z tytułu umowy w formie weksla własnego in blanco nie na zlecenie (stanowiącego załącznik numer 2 do umowy) wraz z deklaracją wekslową (stanowiącą załącznik numer 3 do umowy) (Część C1 – pkt 3.1a umowy).

Strony postanowiły, że jeżeli pożyczkobiorca nie spłaci w terminie poszczególnych rat lub ich części lub innej kwoty związanej z umową, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od każdego zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki za opóźnienie za każdy dzień opóźnienia w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie (Część C1 – pkt 4.1 umowy).

Strony umowy postanowiły, że pożyczkobiorca może wypowiedzieć umowę w przypadku gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, przy czym pożyczkodawca zobowiązał się do zachowania 30 dniowego okresu wypowiedzenia warunków umowy. Strony postanowiły też, że pożyczkodawca ma prawo i wypełnić weksel in blanco, o którym mowa w pkt 3.1 (a) na zasadach określonych w deklaracji wekslowej w przypadku gdy opóźnienie w płatności

kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, (Część C1 – pkt 8.1 i 8.2 umowy).

Strony postanowiły, że w ramach usługi (...) pożyczkobiorca ma prawo m. in. do jednorazowego w całym okresie kredytowania, według swojego wyboru, skorzystania z: a) bezpłatnego odroczenia maksymalnie dwóch kolejnych terminów płatności rat (odroczenie rat) albo b) bezpłatnego obniżenia o 50% maksymalnie czterech kolejnych rat (obniżenie rat). Odroczenie raty lub części obniżonych rat zostaną spłacone w dodatkowym okresie kredytowania.

Dowód: - kopia umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r. wraz z kopią harmonogramu spłaty - k. 30-35

Na zabezpieczenie roszczeń wynikających z zawartej umowy, pozwana wystawiła weksel gwarancyjny in blanco. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej, powódka miała prawo uzupełnić weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu pożyczkobiorcy z tytułu umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r., m. in. gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

Dowód: - kopia weksła – k. 3

- kopia deklaracji wekslowej z dnia 2 lutego 2018 r. – k. 7

Pozwana nie spłacała rat pożyczki zgodnie z ustalonym z powódką harmonogramem spłaty, co w konsekwencji doprowadziło do powstania zadłużenia. Tytułem spłaty zadłużenia pozwana wpłaciła na rzecz powoda następujące kwoty: a) w dniu 10 kwietnia 2018 r. - 102 zł; b) w dniu 11 maja 2018 r. - 100 zł; c) w dniu 28 maja 2018 r. - 1000 zł; d) w dniu 12 czerwca 2018 r. - 100 zł; e) w dniu 12 lipca 2018 r. - 100 zł; f) w dniu 28 września 2018 r. - 1.700 zł, g) w dniu 18 października 2018 r. - 302 zł. Łącznie 3304 zł.

Bezsporne, nadto

Dowód: - zestawienie wpłat pozwanej - k. 51

Wobec braku zapłaty przez pozwanego wymagalnych rat pożyczki w ustalonej wysokości, w piśmie z dnia 15 maja 2018 r. powódka wypowiedziała pozwaną umowę pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r. z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, wskazując jednocześnie, że wszystkie zobowiązania pożyczkobiorcy związane z zawartą umową pożyczki stają się wymagalne z upływem okresu wypowiedzenia. Jednocześnie w treści przedmiotowego pisma powódka poinformowała pozwaną, że wystawiony przez pożyczkobiorcę weksel in blanco został wypełniony, wzywając jednocześnie pozwaną do wykupu weksła w terminie 30 dni, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Nadto powódka poinformowała pozwaną, że na dzień sporządzenia przedmiotowego pisma kwota zadłużenia wynosi 8.867,37 zł na którą składają się: 8.858 zł – kwota niespłaconej pożyczki oraz kwota 9,37 zł – umowne odsetki za każdy dzień zwłoki.

Dowód: - kopia wypowiedzenia umowy pożyczki z dnia 15 maja 2018 r.

- kopia weksła – k. 3

Pozwana pomimo upływu terminu wypowiedzenia umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 2 lutego 2018 r. nie uregulowała powstałego zadłużenia.

Okoliczność bezsporna

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy. Dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego Sąd uznał za wiarygodne wszystkie dokumenty

zgrupowane w aktach sprawy, z uwagi na to, że prawdziwość i autentyczność tych dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł powodów, aby kwestionować treści płynące z tych dokumentów.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo tylko częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Rejonowego na wstępie podkreślenia wymaga to, że mimo iż regułą jest, że w przypadku wydania wyroku zaocznego przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych, doręczonych pozwanemu przed rozprawą, to sąd ma możliwość odstąpienia od powyższej reguły w sytuacji, gdy budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia przepisów prawa zgodnie z dyspozycją art. 339 § 2 k.p.c.

Warto w tym miejscu wskazać na jeden z najnowszych wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 września 2018 r. (C-176/17), gdzie wyjaśniono, że art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r., w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwia się on przepisom krajowym, pozwalającym na wydanie nakazu zapłaty opartego na wekslu własnym, który stanowi gwarancję wiarygodności powstałej z umowy kredytu konsumenckiego, w sytuacji gdy sąd rozpoznający pozew o wydanie nakazu zapłaty nie jest uprawniony do zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków tej umowy, jeżeli sposób wykonania prawa do wniesienia zarzutów od takiego nakazu nie pozwala na zapewnienie przestrzegania praw, które konsument opiera na tej dyrektywie.

Sąd powziął wątpliwości co do kwoty dochodzonej niniejszym pozwem. Sąd co prawda uznał za fakt dostatecznie udowodniony udzielenia pożyczki przez powoda pozwanej, jednak zastrzeżenia Sądu budziła kwota owej pożyczki dochodzona obecnie wraz z innymi kosztami i opłatami. W związku z bierną postawą strony pozwanej, Sąd uznał za przyznany fakt zaciągnięcia pożyczki oraz brak jej spłaty w całości, co skutkowało wypowiedzeniem umowy (art. 230 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c.). Wskazać należy, że z całą pewnością nie wszystkie kwoty żądane przez powoda, są należne zgodnie z obowiązującym prawem. Umowa pożyczki zawarta między stronami zawiera bowiem klauzule abuzywne, obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i karze umownej. Wobec powyższego, w szczególności wobec abuzywnego charakteru niektórych postanowień umownych, przedmiotem badania w niniejszej sprawie była treść stosunku prawnego, który był źródłem roszczenia.

Zawarta pomiędzy stronami umowa pożyczki, według obowiązującego w dacie zawarcia tej umowy stanu prawnego, jest umową o kredyt konsumencki określoną w art. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2018, poz. 993 ze zm.). Zgodnie z treścią tego przepisu przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi (art. 3 ust. 1 ustawy). Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności: 1) umowę pożyczki; 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego; 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia; 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia; 5) umowę o kredyt odnawialny (art. 3 ust. 2 ustawy). Z powyższego wynika zatem, że umową o kredyt konsumencki, może być również umowa pożyczki w rozumieniu art. 720 § 1 k.c. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy.

Umowa, będąca źródłem zgłoszonych w pozwie roszczeń, zawarta została w ramach standardowo stosowanych formularzy umowy, które pozwana zaakceptowała i nie miała wpływu oraz możliwości negocjowania szczegółowych warunków umowy. O ile postanowienia zawartej umowy pożyczki nie naruszają przepisów o kredycie konsumenckim, zarówno co do treści samej umowy, jak i sposobu jej wypowiedzenia, to niektóre postanowienia umowy - zdaniem Sądu Rejonowego - w świetle art. 385¹ § 1-4 k.c., który stanowi o niedozwolonych klauzulach umownych, nie

mogą być zaakceptowane. Zgodnie z treścią powołanego przepisu postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Za niezgodnione indywidualnie uważa się te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4).

W kontekście powyższego przepisu wskazać należy, że strona powodowa nie wykazała, że postanowienia umowy pożyczki łączącej strony niniejszego postępowania zostały uzgodnione indywidualnie. Sąd nie miał wątpliwości, że pozwana nie miała jakiegokolwiek wpływu na treść umowy. Dowodzi tego treść formularza umowy, którym powszechnie posługuje się pożyczkodawca w kontaktach z klientami (pożyczkobiorcami). Podkreślić należy, że zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. za sprzeczne z dobrymi obyczajami należy uznać m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 stycznia 2011 r., sygn. akt VI ACa 771/10, Lex nr 824347). Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi natomiast w sytuacji, w której w rażący sposób została naruszona równowaga interesów stron umowy przez to, że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę, formułując konkretne postanowienie umowy. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 września 2011 r., VI ACa 291/11, Lex nr 1130440). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 grudnia 2010 r., VI ACa 487/10, Lex nr 1120268). Nie można zapominać, że przepisy o niedozwolonych postanowieniach umownych zostały wprowadzone z kodeksu cywilnego w ramach implementacji dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Kompetencja sądu do zbadania z urzędu tego, czy klauzula w umowie jest postanowieniem nieuczciwym, stanowi w tej sytuacji zarówno środek do realizacji celu określonego w art. 6 dyrektywy 93/13/EWG, to znaczy uniemożliwienia związania konsumenta nieuczciwym postanowieniem, jak i do przyczynienia się do osiągnięcia celu art. 7 wskazanej dyrektywy, ponieważ przeprowadzenie przez sąd z urzędu takiej oceny może działać jako czynnik przyczyniający się do zapobiegania nieuczciwym warunkom w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a sprzedawcami lub dostawcami (tak m.in. wyrok TS z 21 listopada 2002 r., C-473/00; wyrok TS z dnia 27 czerwca 2000 r., C-240/98).

W pierwszej kolejności, odnieść należy się do możliwości obciążenia pozwanej opłatą przygotowawczą. W opinii Sądu roszczenie powódki w tym zakresie zasługiwało na uwzględnienie. Faktem jest, że w umowie nie zostało sprecyzowane w jaki sposób została ona naliczona oraz daczego została ona zaliczona w koszty udzielonej pożyczki. Niemniej jednak zdaniem Sądu, postanowienia przedmiotowej umowy dotyczące opłaty przygotowawczej nie można uznać za niedozwolone, bowiem nie naruszają w sposób rażący interesów pozwanej. Tym bardziej, że powszechną praktyką jest, że działające na rynku banki pobierają opłaty przygotowawcze w wysokości około 5% kwoty pożyczanego kapitału, jednak faktem jest również, że instytucje kredytowe udzielające niewielkich kredytów na krótki okres czasu, opłaty te ustalają na znacznie większy procent, czego klienci mają pełną świadomość i co jest przez nich w pełni akceptowane. Nierzadko pozostające w obrocie umowy pożyczki skonstruowane są w taki sposób, że można byłoby je uznać za naruszające interesy konsumenta, głównie ze względu na rażąco wygórowaną opłatę przygotowawczą w stosunku do rzeczywiście pożyczanej kwoty pożyczki. Zauważyć należy, że opłaty przygotowawcze pobierane są niemal przez wszystkie instytucje udzielające kredyty lub pożyczki, przy czym w niniejszej sprawie wysokość ta (129 zł) jest stosunkowo niewielka w porównaniu z całkowitą kwotą udzielonej pożyczki (4000 zł). A zatem wysokość tej opłaty nie jest zbyt wygórowana i nie obciąża w sposób rażący interesów pozwanej.

W ocenie Sądu Rejonowego, zaliczenie do sumy wekslowej znacznie zawyżonego wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 3.271 zł (przy kwocie pożyczki 4000 zł – niemal 82% uzyskanej kwoty pożyczki), nie było uzasadnione. Wymaga podkreślenia, iż pożyczkodawcy należą się od pożyczkobiorcy jedynie te opłaty, które były uzasadnione obowiązkami wynikającymi z łączącej strony umowy, a więc rekompensujące koszty związane z zawarciem umowy, czy nienależytą jej realizacją przez pożyczkobiorcę. Za niedozwolone uznać należy postanowienia umowne, które zmierzają do zachwiania równorzędności stron stosunku prawnego, nakładając na pożyczkobiorcę nieuzasadnione i krzywdzące obciążenia, bez adekwatnej odpłaty po stronie pożyczkodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2006 r., I CSK 173/06). W ocenie Sądu porównanie kosztów prowizji z kwotą udzielonej pożyczki, czasu na jaki została ona udzielona, jak i rzeczywiście poniesionymi przez powoda kosztami (które nie zostały wskazane ani w treści umowy pożyczki, ani wykazane w niniejszym postępowaniu) prowadzi do wniosku, iż w przedmiotowym stanie faktycznym zachodzi nieusprawiedliwiona dysproporcja na niekorzyść pozwanej, pozwalająca uznać prowizję w kwocie 3.271 zł za wygórowaną i tym samym zawierającą w sobie nadmierny element obciążenia pożyczkobiorcy, prowadzący do zachwiania równowagi stron stosunku zobowiązaniowego. W zakresie dotyczącym określenia wysokości prowizji za udzielenie kredytu mającej obciążać pozwanego stwierdzić należy, że zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 pkt 9 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna określać wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje – co oznacza, że prowizja za udzielenie kredytu nie jest obligatoryjnym (koniecznym) elementem umowy kredytu. Prowizja jest elementem dodatkowym (fakultatywnym) stosunku prawnego wynikającego z udzielenia kredytu, przy czym w praktyce obrotu bankowego prowizja od udzielenia kredytu jest traktowana jako swoistego rodzaju wynagrodzenie za czynności banku związane z zawarciem umowy i poprzedzające jej podpisanie (np. ocena zdolności kredytowej, przygotowanie i analiza dokumentów) – tzw. prowizja „przygotowawcza”. Zaznaczyć należy, że przy uwzględnieniu ekonomicznej istoty i koniecznej treści stosunku prawnego powstającego na podstawie umowy kredytu prowizja bankowa z pewnością nie stanowi głównego świadczenia pieniężnego obciążającego kredytobiorcę (tym jest bowiem – stosownie do treści art. 69 ust. 1 Prawa bankowego – zwrot kapitału kredytu wraz z odsetkami kapitałowymi określonymi w umowie), w szczególności także z uwagi na swoją fakultatywność. W szczególności prowizja – o ile niczego innego nie zastrzeżono wyraźnie w umowie stron – nie stanowi wynagrodzenia banku za korzystanie z kapitału kredytu, gdyż wynagrodzeniem takim są ze swojej istoty odsetki kapitałowe (odsetki za korzystanie z kapitału). Oznacza to, że prowizja bankowa nie jest głównym świadczeniem umownym, o jakim mowa w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., a zatem jej wysokość ustalona w umowie z konsumentem może i powinna być przedmiotem badania przez sąd z urzędu w oparciu o treść art. 385¹ k.c. (dodać należy, że nawet w razie przyjęcia poglądu przeciwnego, tj. w razie uznania prowizji za jedno z głównych świadczeń umownych w ramach umowy kredytu, jej wysokość ustalona w umowie z konsumentem może oraz powinna podlegać badaniu przez sąd przez pryzmat zasad współżycia społecznego, a to z uwagi na treść art. 58 § 2 k.c.).

Mając powyższe na względzie, stwierdzić należy, że ustalenie w umowie aż tak wysokiego wynagrodzenia prowizyjnego pozostawało zdaniem Sądu w sprzeczności z uczciwością i rzetelnością kupiecką, tym bardziej że pożyczkodawca zastrzegł sobie w umowie wynagrodzenie za wykonanie czynności przygotowawczych w wysokości 129 zł. Wobec czego uznał, iż uzasadnionym będzie obniżenie wynagrodzenia prowizyjnego do kwoty 600 zł, tj. 15% całkowitej kwoty pożyczki.

Przechodząc dalej, zdaniem Sądu opłata za uruchomienie tzw. (...) w kwocie 600 zł, stanowiła w rzeczywistości dodatkowe wynagrodzenie pożyczkodawcy, rażąco naruszającą interesy konsumenta i pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Zaznaczyć przy tym należy, że strona powodowa żaden sposób nie wykazała, aby postanowienia te zostały indywidualnie uzgodnione. Innymi słowy by pozwana miała na nie rzeczywisty wpływ albo były one wynikiem konsensu, bądź rzetelnych i wyrównanych negocjacji. Są to postanowienia przyjęte z wzorca jakim posługuje się pożyczkodawca w prowadzonej przez siebie działalności, narzucając je konsumentowi i nie dając mu możliwości negocjacji w tym zakresie. Z żadnego dowodu nie wynika, by na treść wskazanych postanowień pozwana miała rzeczywisty wpływ. Powyższe postanowienia stanowią więc niedozwolone klauzule umowne. Tym samym dochodzenie powyższej kwoty w drodze procesu nie mogło zostać uznane za skuteczne, bowiem postanowienia te jako niedozwolone postanowienia umowne nie wiązały pozwanej, i jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego

(zasadą ekwiwalentności świadczeń stron, rzetelności kupieckiej, osiągnięcia adekwatnego, normalnego zysku z prawidłowo prowadzonej działalności gospodarczej) oraz mające na celu obejście przepisów prawa (art. 359 § 2 1 k.c.) były nieważne na podstawie art. 58 § 1 i 2 k.c. W odniesieniu do opłaty za tzw. „Twój pakiet” (600 zł), należy dodatkowo wskazać, że źródłem wynagrodzenia pożyczkodawcy w przypadku odroczenia terminu płatności raty lub odroczenia płatności części raty (gdyż tak należy rozumieć sformułowanie „obniżenie raty” skoro w późniejszym czasie pożyczkobiorca musi spłacić obniżoną część raty) winny być odsetki umowne, które nie mogą przekraczać odsetek maksymalnych – art. 359 § 2¹ k.c. Ryczałtowe określenie ich wysokości, bez wskazania wysokości obniżonej części raty oraz okresu obracania kapitałem przez pożyczkobiorcę, uniemożliwia ocenę zgodności tego postanowienia umownego z normą 359 § 2¹ k.c. Jednocześnie zaś umowa wyłączyła możliwość zwrotu opłaty za pakiet, zaś po stronie pożyczkodawcy dawała uprawnienia w zakresie kształtowania okresu odroczenia – ograniczenie do okresu maksymalnego i ilości odroczonej rat. Ponadto wyłączenie z góry możliwości zwrotu opłaty za pakiet, nawet w przypadku nie skorzystania z uprawnień powodowało, że przedsiębiorca uzyskiwał 600 zł stanowiącą 15% udzielonej pożyczki za nic. A zatem również w tym zakresie żądanie powoda, jako sprzeczne z ww. zasadami współzycia społecznego również nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu żądanie zasądzenia odsetek wyliczonych na podstawie punktu 4.1 umowy pożyczki, co do zasady nie godziło w interes pozwanej jako konsumenta. Zapis ten sam w sobie nie był abuzywny. Przedmiotowe postanowienie umowne dopiero w zestawieniu z postanowieniem nakładającym na pozwanego obowiązek jednoczesnej zapłaty umownego wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 3.271 zł w przypadku wypowiedzenia umowy traktować należało jako niedozwolone. W tym miejscu podkreślenia wymaga to, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 11 września 2014 roku (III CZP 53/14), zasygnalizował problem czy wobec wypowiedzenia umowy pożyczki i ustania umownego stosunku prawnego łączącego strony, pożyczkodawcy należą się w okresie już po wygaśnięciu w tej drodze umowy, odsetki w umówionej przez strony wysokości. Z materiału dowodowego wynika, że powód opierał swoje roszczenie na postanowieniach umownych zawartych w punktach 4.1 oraz 8.1, zgodnie z którym pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę w przypadku: gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. W okolicznościach sprawy, wobec bezspornego braku spłaty przez pozwaną, rat w umówionej wysokości powód z uprawnienia tego skorzystał, kierując do pozwanej pismo z dnia 15 maja 2018 r., zawierające wypowiedzenie umowy pożyczki. Wobec braku dowodu doręczenia Sąd przyjął, że pismo to zostało doręczone pozwanej w ciągu trzech dni od jego sporządzenia, tj. w dniu 18 maja 2018 r., skutkując wygaśnięciem umowy z dniem 17 czerwca 2018 r. W świetle powyższego zważyć należało, że przepisy k.c. nie definiują pojęcia „wypowiedzenie umowy”, jak również nie regulują kompleksowo kwestii wypowiedzenia. Ustawodawca w dyspozycji przepisu art. 365¹ k.c. przewidział jedynie, iż zobowiązanie bezterminowe o charakterze ciągłym wygasa po wypowiedzeniu przez dłużnika lub wierzyciela z zachowaniem terminów umownych, ustawowych lub zwyczajowych, a w razie braku takich terminów niezwłocznie po wypowiedzeniu. W doktrynie prawa przyjmuje się, iż każde wypowiedzenie umowy, czy to dotyczące zobowiązania bezterminowego o charakterze ciągłym czy to innego zobowiązania, polega na złożeniu oświadczenia woli (jednostronna czynność prawna), w którego treści określono skutek w postaci zakończenia oznaczonego trwałego stosunku obligacyjnego. Możliwość wypowiedzenia umowy może wynikać zarówno z przepisów ustawy jak i z zawartych w umowie postanowień. Skutkiem wypowiedzenia umowy jest wygaśnięcie zobowiązania, a zatem zakończenie istnienia zobowiązania. Skutek, w postaci wygaśnięcia zobowiązania, wynika przy tym wprost z treści przytoczonego wyżej art. 365¹ k.c. Co istotne, cechą odróżniającą wypowiedzenie umowy od odstąpienia od niej, jest skutek jaki wywołuje ta czynność, albowiem stosownie do art. 494 k.c. strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od nie na mocy umowy; może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, lecz również naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Skutek odstąpienia od umowy następuje zatem ex tunc, tj. z mocą wsteczną, a umowę traktuje się jak niezawartą. Tymczasem skutek prawny wypowiedzenia umowy następuje ex nunc, tj. z momentu upływu okresu wypowiedzenia, jeżeli strony w umowie taki okres wypowiedzenia określiły (tak m.in. Tadeusz Wiśniewski, Komentarz do Kodeksu Cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, tom 1, Warszawa, 2009 r., s. 105-106 oraz Adam Olejniczak, Komentarz do art. 365¹ k.c. Kodeksu cywilnego, Lex el.). Dalej koniecznym było w kontekście okoliczności przedmiotowej sprawy rozważenie, czy

wobec wypowiedzenia umowy pożyczki, skutkującego jak już wyżej wskazano wygaśnięciem zobowiązania umownego, powód nadal zachował prawo do domagania się odsetek za zwłokę (od należności przeterminowanych) w wysokości uregulowanej w umowie. Sąd Rejonowy podziela tu jedno ze stanowisk judykatury, gdzie przyjmuje się, że wraz z wypowiedzeniem umowy pożyczki i postawieniem całej kwoty pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności, umowa po upływie okresu wypowiedzenia nie wiąże już stron i nie może stanowić podstawy roszczeń powstałych po dacie jej skutecznego rozwiązania. Jest tak dlatego że wypowiedzenie umowy pożyczki skutkuje zaprzestaniem istnienia stosunku zobowiązaniowego i po dacie wypowiedzenia umowy, wobec jej nieobowiązania w dalszym ciągu, nie przysługują na przyszłość odsetki wynikające z umowy, lecz jedynie odsetki ustawowe z uwagi na opóźnienie w spełnieniu wymagalnego świadczenia (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 marca 2014 r., I ACa 74/14). Podkreślenia wymaga, że strony mogą w ramach swobody umów (art. 353¹ k.c.) przy zawieraniu umowy określić skutki jej ewentualnego, przyszłego wypowiedzenia, oznaczając np. sposób zwrotu świadczeń, bądź też inne, dodatkowe obowiązki stron, aktualizujące się w razie wypowiedzenia umowy. W szczególności strony mogą przewidzieć skutek wypowiedzenia umowy oznaczając, iż wierzytelność o zwrot wypłaconej kwoty staje się natychmiast wymagalna, a od zadłużenia naliczane są nadal odsetki umowne. Skoro w umowie zawarto postanowienie, iż od każdego zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki za opóźnienie za każdy dzień opóźnienia w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, to zdaniem Sądu w okolicznościach sprawy żądanie odsetkowe w zakresie kapitałowych odsetek umownych mogło zostać uwzględnione za okres od dnia 14 marca 2018 r. (data wymagalności pierwszej raty) do dnia 14 sierpnia 2020 r. (dzień wymagalności ostatniej raty). Po tej dacie możliwym jest natomiast dochodzenie odsetek za opóźnienie w wysokości ustawowej, na podstawie art. 481 § 1 i 1 k.c.,

Podsumowując tą część rozważań w zakresie żądania zapłaty odsetek od należności przeterminowanych, to odsetki te nie mogły być naliczane od całości kapitałowej części raty, a jedynie od takiej jej części, jaka odpowiada stosunkowi uzasadnionych roszczeń powoda do całkowitej kwoty do zapłaty. A zatem skoro powód mógł zasadnie domagać się zwrotu całkowitej kwoty pożyczki 4000 zł oraz odsetek kapitałowych które za okres od 14 marca 2018 r. do 14 sierpnia 2020 r. wynosiły łącznie 527,89 zł, to wysokość pojedynczej raty winna zostać obliczona od kwoty 4.527,89 zł. Wobec faktu, że pożyczka została podzielona zgodnie z umową na 30 rat, to wysokość jednej raty winna powinna wynosić 150,93 zł. I tak zasądzeniu na rzecz powoda podlegały kwoty:

- a) 696 zł tytułem pozostałego do spłaty kapitału pożyczki (4000 zł - 3.304 zł);
- b) 129 zł tytułem opłaty przygotowawczej;
- c) 600 zł tytułem prowizji;
- d) 527,89 zł tytułem odsetek umownych.

W konsekwencji Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1952,89 zł, o czym orzekł w punkcie 1 wyroku.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej kwoty Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. przyjmując jako początkową datę ich naliczenia dzień 17 sierpnia 2019 r. W aktach brak jest bowiem dowodu doręczenia pozwanej wezwania do spłaty zadłużenia. Tym samym przyjęć należało, iż pozwana o roszczeniu powoda dowiedziała w chwili doręczenia pozwu, co nastąpiło w dniu 16 sierpnia 2019 r. (15 sierpnia 2019 r. - dzień ustawowo wolny od pracy). A zatem od dnia 17 sierpnia pozwana pozostawała w zwłoce w spełnieniu zobowiązania od tej daty należało naliczyć odsetki.

W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone, o czym Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie 100 k.p.c., Powód wygrał proces jedynie w 25,14% ogólnej kwoty żądania. Z uwagi na powyższe Sąd w punkcie 3 wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 554,59 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

O rygorze natychmiastowej wykonalności Sąd w punkcie 4 wyroku orzekł na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c.

Wydany wyrok jest wyrokiem zaocznym, gdyż pozwana nie zajęła stanowiska w sprawie.

SSR Mariusz Gotowski
